

Martin A. Hansen:
Roden

De har gravet sig en alen ned om det svære træ, så roden er fri. Sønnen tager endnu et par spadestik. Han er nu nede i det røde ler, der skinner blankt i spadeskåret. Og nu er der godt hug på pæleroden.

Sønnen trækker sig lidt baglæns med spaden og stryger med den bare arm sveden af sin pande. Mærker skamfuld, at han er blevet lidt mør i ryggen, så uvant han nu er med kropsligt arbejde.

Faderen står foran ham med hatteskyggen trukket ned over brynene. Han står og vejer den store skovøkse i hånden, mens han udser sig det rette sted til hug. Og sønnen betragter hans ryg. Faderen er blevet lidt mere hjulbenet, lægger han mærke til, men han står støt. Måske er han også knap så ret i ryggen. Lidt er han vel sunket sammen. Man ser det i sæt, i spring, tænker sønnen, man kommer et par gange om året, man bare snakker lidt og ser ikke noget. Men en gang imellem, og der kan gå år imellem, da ser man med et. De bliver ældre. Han bliver gammel.

Men endnu er faderen en før mand. Og som i alle dage sidder arbejdstøjet klædeligt og næsten værdigt over ham. Han er ikke pyntelig, og han kan tage ved i hvad som helst, men der er noget renfærdigt ved ham, han kunne sætte øksen fra sig, og som han går og står tage sæde i en styrende forsamling, med værdighed.

Faderen står stadig og overvejer hugretningen, og sønnen løfter hovedet og ser op i træet. Poplens krone luder mørk og værdig over dem. Deroppe sidder endnu hist og her et vissen-sort blad, med en stor vanddråbe i spidsen. Nær over ham

hænger der et, hvor alt bladvædet forlængst er rådnet bort, så bare ribberne er igen. Bladet er en lille skelethånd, en barnehånd i skelet, strækkende sig imod ham. Åja, det var dengang, tænker han. Der var engang. Det er mindets ord. Vemodets.

Alle grene og kviste i den mægtige krone er våde. Det drypper sivende ned igennem den. Det ser ud, som træet også er groet fast foroven, i tågen, der hænger tæt over markerne, over den stille have, den stille gård, hvor ikke en høne lader sig høre. Hvor der ikke er andet at høre end sagte dryppende lyde.

Faderen er måske faldet i tanker. Eller han er blevet i tvivl om noget. Han har taget øksen op, så det lange svajende økseskaft rager bagud under hans arm. Måske føler han æggen. Hans ryg er mere bøjet, smallere, synes sønnen. Jo, han er ældet, jeg kan se det, tænker han, men endnu er han manden, der selv vil føre øksen. Og sønnen ser på faderens ryg og står lyttende. Det drypper, så her, så der.

Støttet til spaden løftet sønnen igen hovedet og ser op i træet. Det er egentlig mærkeligt, tænker han, at jeg ikke havde et ord at sige, da mor foreslog, jeg skulle hjælpe ham med at fælde den gamle poppel, hvis jeg da blev så længe. Jeg kan ikke tænke mig gården uden det gamle træ. Det er trasket i kærnen, det braser ned over huset under er østenstorm en dag, det må fældes. Det er rigtigt nok. Men jeg synes ligefrem, at alt, hele verden vil være ukendelig, når det er fældet. Tja, og alligevel havde jeg ikke noget imod det, når han da selv ville. Og hvis jeg da blev så længe.

En dråbe stænker ham i ansigtet, og han tænker på de dage, drengetiden, da han klatrede op i det vældige træ og så sig om. Han kan ikke i nuet mindes nogen bestemt situation, noget billede. Men man har været deroppe, tænker han. Set sig om. Viden om. Mange gange.

Han trækker vejret dybt. Mærker lugten af muldet, lerets jernlugt, saften fra de friske hugsår i stammen, lugten inde fra gården, halmen, kvæget.

Faderen tøver endnu, med ryggen til ham, han flytter lidt på benene, træder lidt ler af den ene støvle og støtter sig så med den ene hånd til træstammen, hvis bark er som et bjerglandskab. Sønnen ser drømmende på faderens hånd. Den er ikke stor for så før en mand, men tæt og stærk. Der er kommet flere brunlige pletter på den i huden. Årerne er store og knudrede. Den tyndslidte vielsesring skinner.

Er man blevet så vant til at vende op og ned på alt, på sin tilværelse, og på andres tilværelse, at man uden betænkningheder rydder det kønneste man ved? tænker sønnen. Det træ er dog det første, det ældste billede, man har set. Jeg har altid kendt det. Nu vil jeg ikke mere kunne kende noget her. Og hvor kender man da noget?

Eller går man med til det netop for at få et øjeblik som det her? tænker han og ser stift op i den store, mørke krone, der er gennemtrængt af disen. På disse år har man lært, hvor mærkelige og dybe tingene bliver, når der er fare for at man kan miste dem.

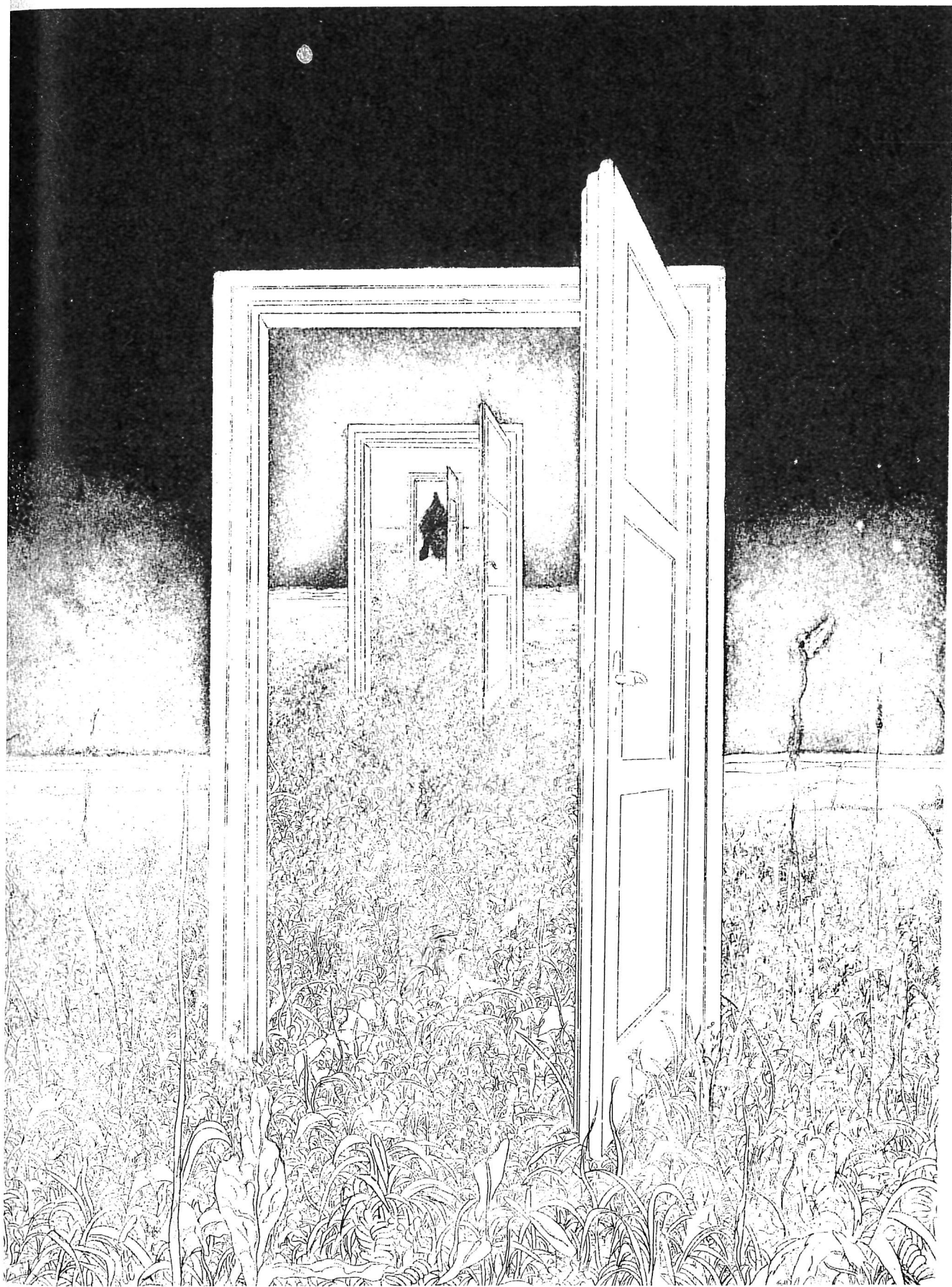
Alt er stille rundt om. Det bare drypper.

Da sætter faderen sig ned. Øksen synker ned mellem hans knæ. Hans ryg er krummet. Nakken bøjet, og hatteskyggen skjuler hans ansigt, så sønnen blot ser hagen og den skæggede kind med de hårde, stramme furer. Faderen tager sig med sin højre hånd i brystet, og så griber han hårdt om sin venstre arm. Sådan sidder han sammenkrummet og er ganske stille.

Sønnen står med begge hænder støttet til spaden. Han synes selv, at hans blik må være glasklart og koldt, som han der står og ser på faderen. Det er hjertet, tænker han, Angina pectoris. Nu ved jeg det. Han lever ikke så længe.

Det rykker i ham. Han vil slynge spaden fra sig, gå hen til faderen, gøre noget, sige noget.

Du har ikke lov til det, siger det i ham. Du har ikke lov. Han har ret til at være ensom nu. Han ser den fremmede i øjnene nu, han vil være ene med Guds mørke engel.

Og sønnen knuger spaden og vender sig og ser ud over pløjemarken, der forsvinder i tåge til alle sider. Men i renderne skinner vandet.

Da trækker faderen vejret dybere og sønnen drejer langsomt hovedet. Møder faderens øjne. Den ældre mands vejrbrune hoved er blegnet af kampen, men der er et let smil om hans mund, et let og undskyldende smil. Hans blik er stort og rent, som sønnen aldrig før har set det. Strengt og dog mildt.

Han viede dig, det er bærerens vielse, ved sønnen. Jeg vil ønske, tænker han, at min dreng, når min tur kommer, når han er i mit sted, om det da bier så længe, at han da også vil stå som det tavse, rolige vidne, så jeg kan gøre ham til bærer.

Ordløst går det til. Sådan er det gået til, sådan er byrden flyttet fra mand til mand, så længe der var styrke i kæden.

Men sønnen går ikke straks hen og tager redskabet, han venter, til faderen siger: Jeg ved ikke, om det var bedre, at du tog øksen, Espen.

Sønnen føler sig kraftesløs, da han bøjer sig efter øksen. Det er ganske vist heller ikke hans fag at arbejde med økse, han skal ikke arve hverken faderens redskaber eller yrke. Han er her kun på et flygtigt besøg, just flygtende, en mand på flugt. Det er dog ikke derfor, han føler sig kraftesløs. Og fysisk er han vel udrustet. Men sammen med øksen løfter han noget, der er meget tungere, ved han. For første gang er faderen veget for ham, er trådt bag ham. For bestandig. Og vel er sønnen en voksen mand, der længe har båret ansvar for andre, men nu bærer han ansvar for dem, der har båret ham.

Faderen viger til side, og sønnen fatter om skovøksens lange skaft. Da varmes hans bryst, styrken gydes i ham. Han kan bære. Dyr er glæden, sorgtyngtet. Han svinger øksen. Træet sukker ved hugget. Regn falder på ham, dråber fra kronen. Han hugger anden gang, vertikalt, og den store hvide hugspån springer op over de sorte jorddynger. Hug efter hug. Spån efter spån. Så kaster han øksen og springer hen til tovet for at prøve,

om træet vil give sig nu. I farten ser han faderen sidde på kanten bag ham, stirrende frem for sig med et fjernt blik. Han haler i tovet, der er fastgjort højt oppe i træet. Poplen giver sig, gynger, knager, men kommer endnu ikke. Han går tilbage til øksen i leræltet. Han må hugge mere. Den gamle poppels rod er sej og frisk nok helt igennem.

Men den skal nok falde, hvor den skal, siger faderen og nikker. Han sidder og famler sin pibe frem, stopper den så omhyggeligt med store, grønne tobaksblade, hjemmeavlede. Sønnen står på jorddyngen over ham og ærgrer sig over, at han ikke fik den lille pakke ordentlig tobak med, han havde liggende hjemme. Han kom hovedkuls af sted, og nu er det for sent.

Faderen bøjer sig over sine hulede hænder, hvor tændstikkens flamme lever. Blå røg begynder at pulse op forbi hatte-skyggen.

Man skulle ... måske ikke ... ryge ret meget ... men hvad? siger han roligt bakkende. Han har aldrig talt om det til sønnen før.

Og sønnen står tankefuld og ser ned på faderens senede brune nakke med de grå hår og de skarpt tegnede hudterner, et tæt net af rynker.

Du skal vel snart af sted igen? siger faderen uden at vende sig. Når det mørkner, svarer sønnen.

Børnene og hun skal nok klare sig her hos os, siger faderen, men de er altså efter dig, de dér ... de!

Ja, svarer han.

Jeg vidste ikke, du var med, siger faderen, men jeg ventede det jo.

De tier og lytter til dryppene.

Sig mig engang, Espen, begynder faderen tøvende, og hvad han nu siger, har han tænkt så længe på, at piben er gået ud for ham: Synes du måske, at man nu burde sælge ... det her?

Sønnen tøver også, mens han ser sig om i disen. Den tågede

have, de gamle bygninger, markerne. Her er mere at gøre og sørge for, end faderen magter, som han nu har det.

Nej, svarer han så.

Det havde jeg heller ikke tænkt, siger faderen, stærkere i stemmen og ofrer en tændstik til. Nej, han vil gå omkuld her.

Da forstår sønnen også, at den gamle poppel må falde nu, skønt den også har betydet meget for faderen. Dens fald er hans udfordring, hans trods.

Man må vel til det igen, siger sønnen og rækker efter øksen.

Det haster ikke, siger faderen, det går jo godt, som det går. Det haster ikke. Der er flere timer, til det mørkner.

Sønnen står og ser op i poplens store våde krone. Han hører svage lyde inde fra huset, det må være hans lille dreng, som leger med hunden. Nu og da et af disse lange dryp. Faderens rolige bakken på piben.

Ellers er alt stille. Det er svært at fatte, at uden om denne stilhed er krigen, at der høstes menneskeliv hvert sekund. Når man da ikke ved, at under det gamle træ dvæler endnu skyggen af dødens engel.